

Filtr elektrostatyczny PROTON-4000

SPIS TREŚCI

1.	WSTĘP	2
2.	PRZEZNACZENIE	2
3.	ZASTRZEŻENIA PRODUCENTA.....	2
4.	DANE TECHNICZNE	3
5.	BUDOWA I DZIAŁANIE	4
6.	MONTAŻ I URUCHAMIANIE	7
7.	UŻYTKOWANIE.....	9
8.	ZAKŁÓCENIA W PRACY, PRZYCZYNY, ŚRODKI ZARADCZE	9
9.	INSTRUKCJA KONSERWACJI I RECYKLINGU	10
10.	INSTRUKCJA BHP.....	11
11.	TRANSPORT I PRZECHOWYWANIE	11
12.	WARUNKI GWARANCJI.....	11
13.	WZÓR DEKLARACJI ZGODNOŚCI.....	12

Producent: **KLIMAWENT S.A.**
Polska, 81-571 Gdynia, ul. Chwaszczyńska 194
tel. 58 629 64 80, 58 771 43 40
fax 58 629 64 19
email: klimawent@klimawent.com.pl

1. WSTĘP

Niniejsza instrukcja obsługi jest przeznaczona dla użytkownika urządzenia **PROTON-4000**. Jej celem jest dostarczenie użytkownikowi wskazówek dotyczących zastosowania, montażu, uruchamiania i eksploatacji urządzenia.

INFORMACJA

Zapoznaj się z treścią tej instrukcji przed przystąpieniem do montażu urządzenia na stanowisku pracy i jego użytkowaniem.

Ze względu na stałe udoskonalanie swoich wyrobów producent zastrzega sobie prawo do zmian konstrukcyjnych, których celem jest podwyższenie walorów użytkowych oraz bezpieczeństwa użytkownika.

Konstrukcja urządzenia **PROTON-4000** uwzględnia aktualny stan wiedzy i poziom techniki oraz spełnia normatywne zasady i przepisy, a przede wszystkim zapewnia zasady bezpieczeństwa i ochrony zdrowia zamieszczone w następujących aktach prawnych:

Dyrektywa 2006/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 maja 2006 r. w sprawie maszyn zmieniająca dyrektywę 95/16/WE (przekształcenie) (Dz. Urz. UE L157 z dn. 09.06.2006, str. 24).

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 21 października 2008 r. w sprawie wymagań dla maszyn (Dz. U. nr 199 z 2008 r. poz. 1228).

Dyrektywa 2014/35/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do udostępniania na rynku sprzętu elektrycznego przewidzianego do stosowania w określonych granicach napięcia (Dz. Urz. UE L 96 z dnia 29 marca 2014 r.)

Dyrektywa 2009/125/WE (ErP) Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 października 2009 r. ustanawiająca ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów związanych z energią (Dz. U. L 285 z dn. 31.10.2009).

Rozporządzenie Komisji (UE) nr 327/2011 z dnia 30 marca 2011 r. w sprawie wykonania dyrektywy parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla wentylatorów napędzanych silnikiem elektrycznym o poborze mocy od 125 W do 500 kW (Dz. U. L nr 90 z dn. 06.04.2011 r.).

Spełnia wymagania następujących norm zharmonizowanych:

PN-EN ISO-12100:2012 Bezpieczeństwo maszyn – Ogólne zasady projektowania – Ocena ryzyka i zmniejszanie ryzyka

PN-EN 60204-1:2018-12P Bezpieczeństwo maszyn – Wyposażenie elektryczne maszyn – Część 1: Wymagania ogólne

PN-EN ISO-13857:2020-03 Bezpieczeństwo maszyn – Odległości bezpieczeństwa uniemożliwiające sięganie kończynami górnymi i dolnymi do stref niebezpiecznych

PN-EN 60529:2003/A2:2014-07 Stopnie ochrony zapewnianej przez obudowy Kod IP)

2. PRZEZNACZENIE

Urządzenie **PROTON-4000** jest przeznaczone do oczyszczania powietrza z pyłów oraz mgły olejowej co sprawia, że jest niezastąpione podczas usuwania mgieł i dymów powstających na stanowiskach obróbki skrawaniem, usuwania mgieł emulsyjnych podczas chłodzenia narzędzi emulsją wodno-olejową, a także podczas procesów spawania – w szczególności spawania blach zaolejonych lub spawania przy użyciu dużej ilości preparatów antyodpryskowych.

Urządzenie **PROTON-4000** jest przeznaczone do obsługi stacjonarnych stanowisk pracy.

! UWAGA

Maksymalna temperatura przetłaczanego powietrza nie może przekraczać +60°C.

3. ZASTRZEŻENIA PRODUCENTA

3.1. Zastrzeżenia ogólne

- Producent nie ponosi odpowiedzialności za skutki wynikające z nieprawidłowego podłączenia zasilania oraz niezgodnego z przeznaczeniem użytkowania urządzenia.
- Niedopuszczalne jest instalowanie na urządzeniu dodatkowych elementów niewchodzących w jego skład lub wyposażenie.

- Niedopuszczalne są samowolne przeróbki i modyfikacje urządzenia.
- Obsługę urządzenia oraz wszelkie naprawy powinna wykonywać osoba do tego upoważniona i przeszkolona.
- Chronić przed uszkodzeniami mechanicznymi wszystkie elementy urządzenia.
- Producent nie ponosi odpowiedzialności za odniesione urazy, zranienia bądź uszkodzenia ciała będące następstwem nieprawidłowego użytkowania.
- Przed montażem urządzenia sprawdzić nośność elementów konstrukcyjnych, do których będzie przymocowane. Niewłaściwe, niestaranne lub niestabilne zamocowanie urządzenia może doprowadzić do jego uszkodzenia, a także stwarzać będzie realne zagrożenie dla ludzi znajdujących się w pobliżu.

3.2. Zastrzeżenia szczegółowe

- Filtr elektrostatyczny **PROTON-4000** nie może być stosowane do przefiltrowania powietrza zanieczyszczonego mieszaniną substancji palnych w postaci gazów, par i mgieł, które w kontakcie z powietrzem mogą tworzyć mieszaniny wybuchowe.
- Filtr elektrostatyczny **PROTON-4000** nie może być stosowane do oczyszczania powietrza zanieczyszczonego substancjami żrącymi, które mogą oddziaływać niszcząco na urządzenie.
- Filtr elektrostatyczny **PROTON-4000** nie może być stosowane do oczyszczania powietrza zanieczyszczonego substancjami przewodzącymi.

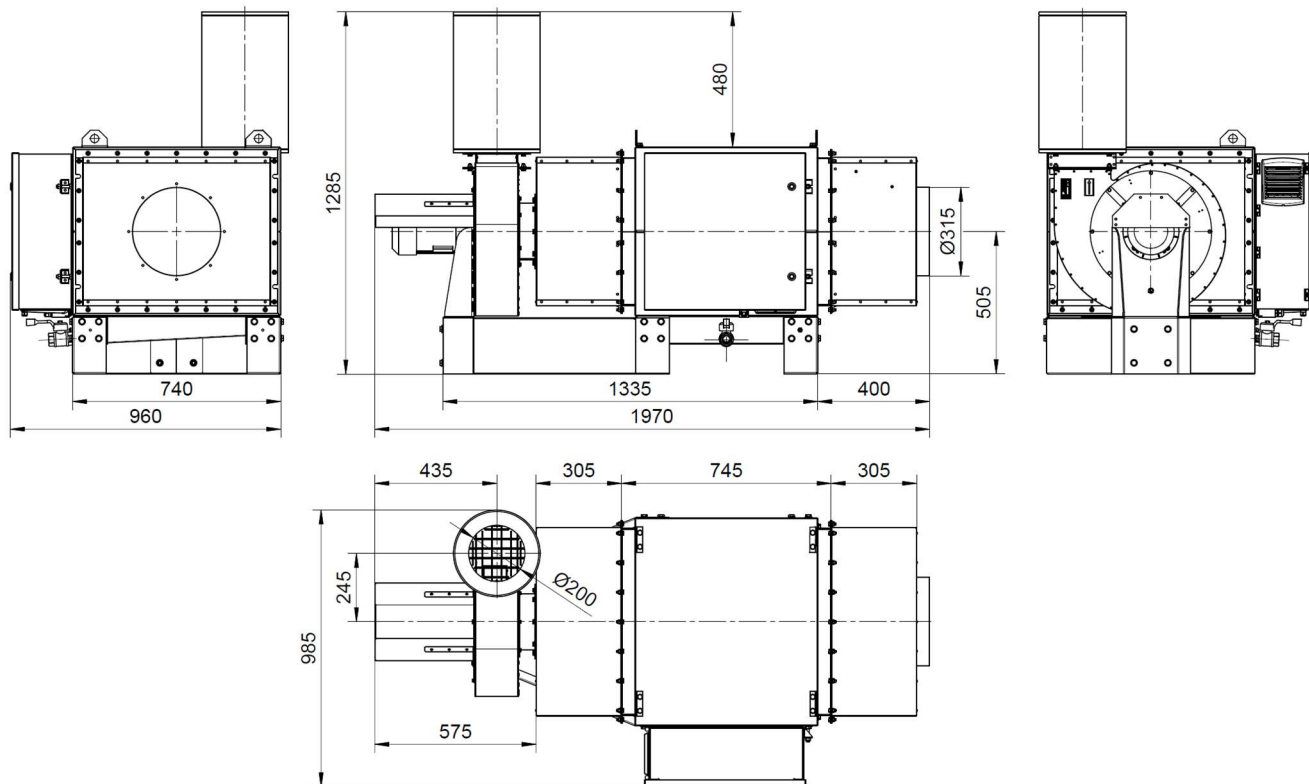
4. DANE TECHNICZNE

Tabela 1 Dane techniczne urządzenia PROTON-4000

Typ urządzenia	Nr katalogowy	Wydajność maksymalna [m ³ /h]	Podciśnienie maksymalne [Pa]	Moc silnika [kW]	Napięcie zasilania [V, Hz]	Prąd [A]	Poziom ciś. akust. [dB(A)]		Masa [kg]
							1m	5m	
PROTON-4000	800E01	4000	2400	2,2	3×400V, 50Hz	4,6	82	68	218

Tabela 2 Dane techniczne urządzenia PROTON-4000 cd.

Typ urządzenia	Nr katalogowy	Stopień ochrony IP urządzenia	Wentylator wyciągowy	Nr katalogowy wentylatora
PROTON-4000	800E01	IP44	WPA-9-D-3-N	807W18

Rysunek 1 Wymiary gabarytowe urządzenia PROTON-4000

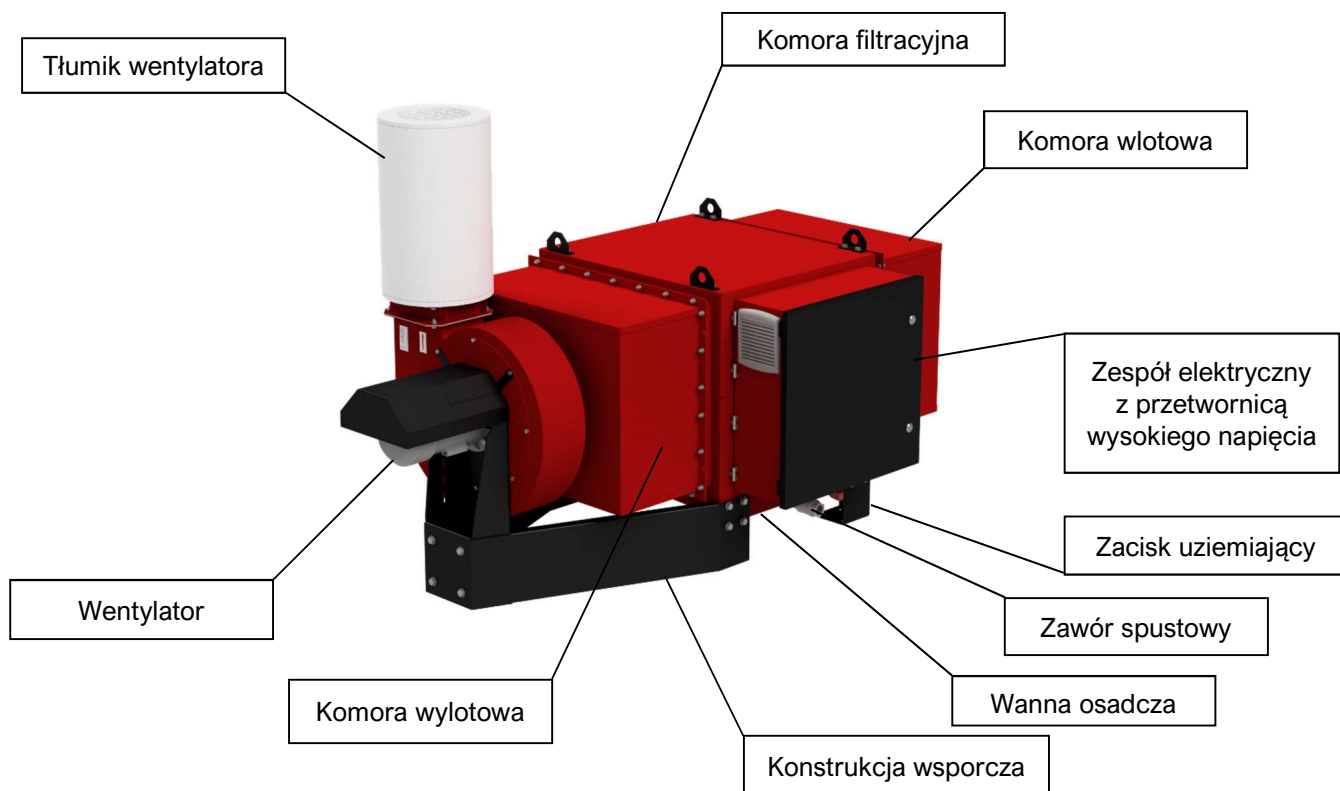
Tabela 3 Wyposażenie dodatkowe

	Typ	Nr katalogowy	Uwagi
	P-PROTON	800E10	Pojemnik do płukania filtrów mechanicznych i sekcji jonizatora

5. BUDOWA I DZIAŁANIE

W skład urządzenia filtrowentylacyjnego **PROTON-4000** wchodzi:

- podstawa, na której jest posadowione urządzenie,
- komora wlotowa z króćcem przyłączeniowym $\text{Ø}315$ mm,
- komora wylotowa z nbudowanym wentylatorem wyciągowym,
- komora filtracyjna, w której znajdują się filtry,
- 1 jonizator z dwoma sekcjami zasilanymi napięciem stałym o wartości **13-14 kV** i **6-7 kV** z przetwornicy wysokiego napięcia,
- 2 filtry kasetowe tłuszczowe,
- 1 filtr kasetowy włókninowy,
- 1 ramka dystansowa,
- wanna osadcza z zaworem spustowym G1",
- wentylator **WPA-9-D-N** wraz z tłumikiem,
- zespół elektryczny sterujący pracą urządzenia.

Fotografia 1 Budowa urządzenia PROTON-4000

Fotografia 2 Wnętrze komory filtracyjnej

Fotografia 3 Kolejność ułożenia elementów filtracyjnych

Kolejność ułożenia elementów filtra elektrostatycznego (licząc od prawej do lewej):

**FILTR TŁUSZCZOWY → FILTR WŁÓKNINOWY → JONIZATOR →
 → RAMKA DYSTANSOWA → FILTR TŁUSZCZOWY**

Zanieczyszczone powietrze z instalacji odciągowej filtrowanego procesu dostaje się poprzez króciec wlotowy (patrz Rysunek 1/Fotografia 1) do komory wlotowej, skąd dostaje się do komory filtracyjnej, gdzie znajdują się jonizator, filtry tłuszczowe i filtr włókninowy – patrz Fotografia 2.

Filtry mechaniczne (tłuszczowe i włókninowe) znajdują się przed i za jonizatorem i służą do wychwytywania grubszych frakcji zanieczyszczeń, tworzą tzw. sekcję wychwytywacza w filtrze elektrostatycznym.

Jonizator wykorzystując zjawisko wyładowań elektrycznych (koronowych) i wytworzone silne pole elektrostatyczne umożliwia skuteczne i dokładne oczyszczenie powietrza z pyłów przy jednoczesnym bardzo niskim oporze przepływu. Oczyszczone powietrze przechodzi dalej przez wentylator i jest wyrzucane na zewnątrz.

Wytracone zanieczyszczenia osadzają się na powierzchni filtrów, natomiast frakcja płynna spływa do wanny znajdującej się pod komorą filtracyjną. Do wanny przyłączony jest zawór spustowy, który służy do opróżniania z nagromadzonego płynu.

! UWAGA

Spuszczony olej należy zagospodarować zgodnie z przepisami dotyczącymi gospodarowania odpadami szkodliwymi !

6. MONTAŻ I URUCHAMIANIE

6.1. Montaż

Filtr elektrostatyczny **PROTON-4000** jest urządzeniem stacjonarnym, które należy posadzić na wypoziomowanym i odpowiednio wytrzymałym podłożu oraz mocować do podłoża. Do transportu wykorzystywać wyłącznie ucha transportowe na obudowie urządzenia.

! OSTRZEŻENIE

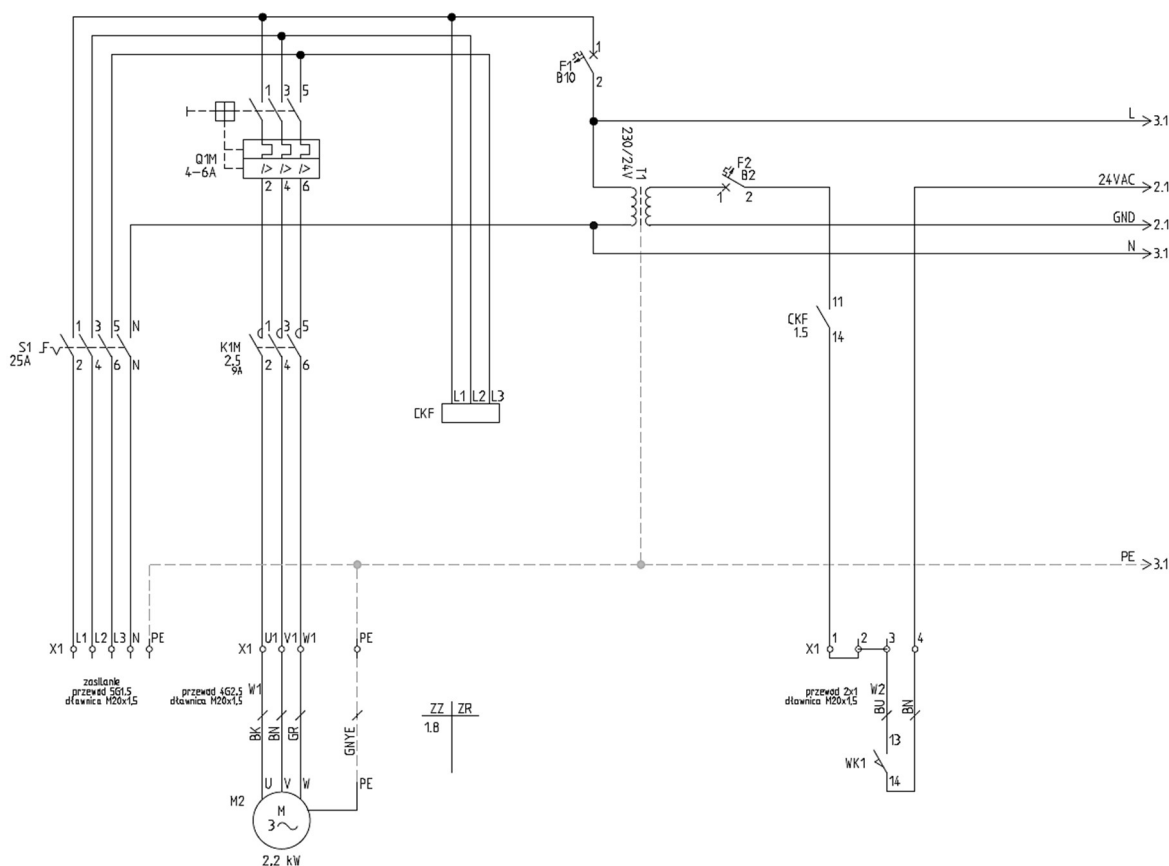
Do transportu wykorzystuj wyłącznie ucha transportowe na obudowie urządzenia. Nie wolno transportować urządzenia korzystając z wózków widłowych – może to doprowadzić do rozszczelnienia urządzenia!

Do urządzenia należy podłączyć instalację odciągową filtrowanego procesu do króćca wlotowego Ø315 mm oraz zamknąć zawory spustowe wanny osadzej.

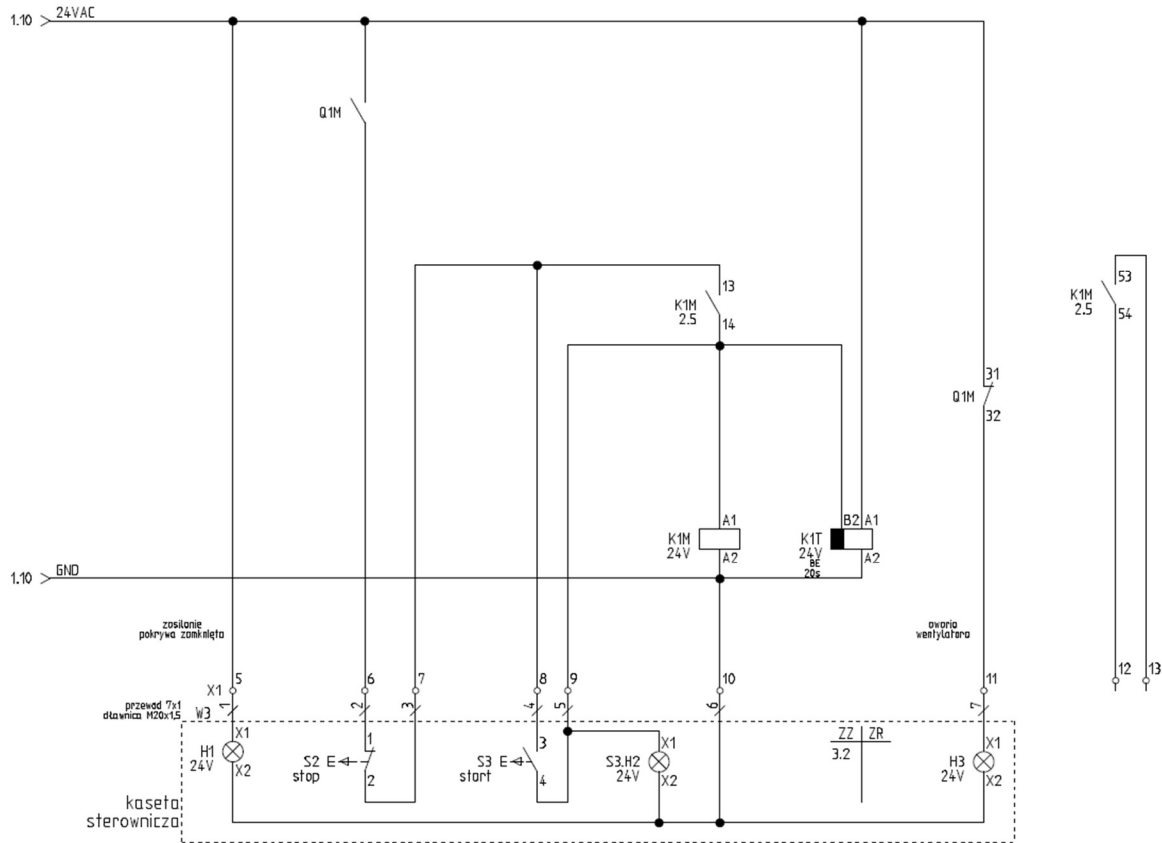
! UWAGA

Połączyć zacisk uziemiający urządzenia z główną szyną uziemiającą !

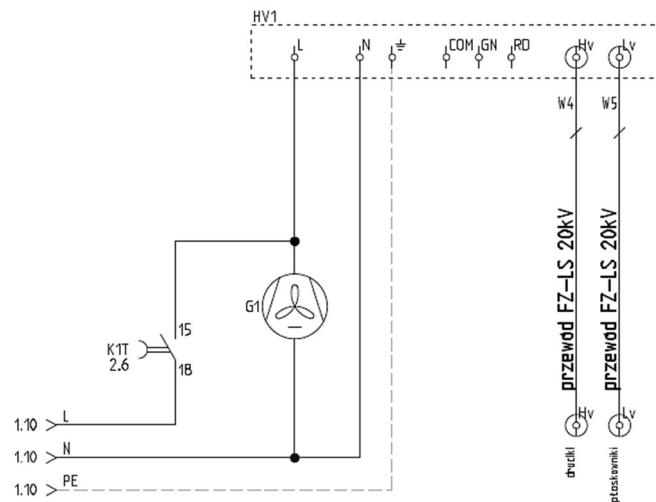
Podłączyć zasilanie zgodne z parametrami instalacji zasilającej urządzenia **PROTON-4000** – patrz wyżej – Tabela 1. Połączenia elektryczne wykonać według schematów umieszczonych niżej – patrz Schemat 1, Schemat 2 i Schemat 3.

Schemat 1 Obwód prądowy zasilania wentylatora

Schemat 2 Układ rozruchowy i sterowania

Schemat 3 Obwód wysokiego napięcia

Tabela 4 Funkcje aparatów elektrycznych znajdujących się w zespole elektrycznym

Symbol	Nazwa	Funkcja
Q1M	Wyłącznik silnikowy	Służy do zabezpieczenia silnika przed zniszczeniem w następstwie zablokowanego rozruchu, przeciążenia, zwarcia
CKF	Przełącznik kontroli faz	Służy do wykrywania braku, asymetrii i złej kolejności faz
F1, F2	Wyłączniki nadprądowe	Zabezpieczają obwód sterowania i zasilania przetwornic wysokiego napięcia
S1	Wyłącznik główny	Podaje zasilanie na urządzenie, sygnalizuje to lampka H1
S2	Przycisk czerwony STOP	Służy do wyłączenie pracy urządzenia

Symbol	Nazwa	Funkcja
S3	Przycisk START zielony z podświetleniem	Służy do włączania pracy urządzenia
K1M	Stycznik	Steruje rozruchem wentylatora
K1T	Przełącznik czasowy	Opóźnia wyłączenie wentylatora
G1	Wentylator	Służy do chłodzenia rozdzielnic elektrycznej
H1	Lampka biała ZASILANIE	Sygnalizuje podanie napięcia głównym wyłącznikiem i zamknięcie pokryw
H3	Lampka czerwona AWARIA	Sygnalizuje zadziałanie wyłącznika silnikowego Q1M
S3.H2	Lampka zielona	Sygnalizuje pracę urządzenia
WK1	Wyłącznik krańcowy	Wyłącza zasilanie w momencie otwarcia komory filtracyjnej

7. UŻYTKOWANIE

Przy wykorzystaniu urządzenia do odciążu pyłów przy pracach spawalniczych obsługa polega na okresowym czyszczeniu sekcji jonizatora i filtrów mechanicznych z zanieczyszczeń osadzonych na tych elementach oraz na opróżnianiu wanny osadczącej z frakcji płynnej zanieczyszczeń.

Sekcje jonizatora oraz filtry mechaniczne należy myć w pojemniku wypełnionym wodą z detergentem – patrz Tabela 3 Wyposażenie dodatkowe.

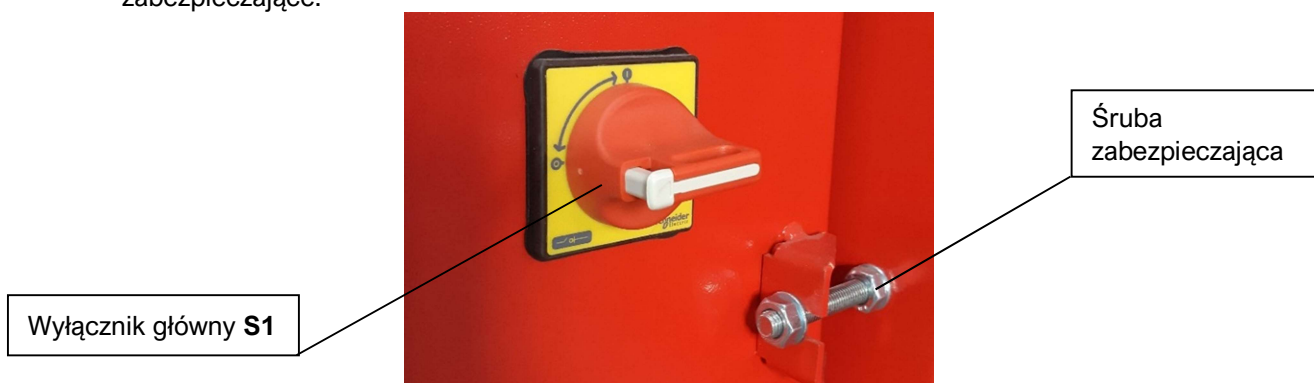
W przypadku wykorzystania urządzenia **PROTON-4000** do odciążu mgły olejowej, emulsji wodno-olejowej itp., zanieczyszczenia samodzielnie spływają do wanny osadczącej umieszczonej pod komorą filtracyjną, a zgromadzony płyn można usuwać poprzez zawór spustowy.

! UWAGA

Spuszczony olej należy zagospodarować zgodnie z przepisami dotyczącymi gospodarowania odpadami szkodliwymi !

7.1. Uruchamianie urządzenia

- A. Upewnij się, że pokrywa komory filtra elektrostatycznego jest szczelnie zamknięta i dokręcone są śruby zabezpieczające.

Fotografia 4 Wyłącznik główny zasilania

- B. Załącz zasilanie wyłącznikiem głównym **S1** ustawiając przełącznik w pozycji **ON** – patrz Fotografia 4. Zaświeci się lampka biała **H1** „**ZASILANIE**” na panelu sterowania umieszczonym z boku urządzenia – patrz Fotografia 5.

Fotografia 5 Panel sterowania urządzeniem

- C. Wciśnij przycisk zielony **S3 „START”**. Zaświeci się lampka zielona wbudowana w przycisk – patrz Fotografia 5. Urządzenie pracuje – wentylator przetłacza powietrze poprzez filtr elektrostatyczny, sekcja jonizatora jest pod napięciem.

7.2. Wyłączanie urządzenia

- A. Wciśnij przycisk czerwony **S2 „STOP”** – patrz Fotografia 5. Lampka zielona w przycisku **START** zgaśnie. Urządzenie zatrzymuje się – wentylator zatrzymuje się wolnym wybiegiem, sekcja jonizatora filtra elektrostatycznego **jest pod napięciem przez kolejne 20 sekund**, a następnie napięcie zanika.
- B. Wyłącz zasilanie wyłącznikiem głównym **S1** ustawiając przełącznik w pozycji **OFF** – patrz Fotografia 4.

8. ZAKŁÓCENIA W PRACY, PRZYCZYNY, ŚRODKI ZARADCZE

Tabela 5 Typowe zakłócenia i środki zaradcze

Zakłócenia	Możliwe przyczyny	Środki zaradcze
Stopniowy spadek wydajności urządzenia	Zabrudzone filtry mechaniczne i jonizator	Oczyść filtry
Pojawiające się drgania i wibracje urządzenia	Ciało obce w komorze wentylatora lub uszkodzony wirnik lub silnik	Skontaktuj się z producentem KLIMAWENT S.A.
Wentylator nie włącza się	Wyłączone zabezpieczenie Q1M	Sprawdź przyczynę zadziałania zabezpieczeń. Włącz wymienione zabezpieczenie
Świeci się lampka AWARIA	Zadziałanie zabezpieczenia Q1M	Sprawdź przyczynę zadziałania zabezpieczeń. Usuń przyczyny.

9. INSTRUKCJA KONSERWACJI I RECYKLINGU

9.1. Konserwacja

Bieżąca konserwacja urządzenia polega na okresowym (w zależności od intensywności eksploatacji urządzenia) oczyszczaniu filtrów i wanny osadczej z nagromadzonych zanieczyszczeń. Filtry mechaniczne oraz jonizator można czyścić detergentami. Przynajmniej co **12 miesięcy** należy sprawdzić stan techniczny silnika wentylatora, zgodnie z zasadami eksploatacji elektrycznych urządzeń napędowych. Co najmniej raz na **12 miesięcy** należy sprawdzić stan połączeń mechanicznych i elektrycznych, zwłaszcza uziemienia i połączenia ochronnego z główną szyną uziemiającą!

9.2. Recykling i kasacja

! UWAGA

W momencie przekazania wyrobu do kasacji należy zastosować się do przepisów dotyczących kasacji maszyn wycofanych z użytkowania i/lub recyklingu odpadów. Żadna część wchodząca w skład do urządzenia **PROTON-4000** nie zalicza się do grupy odpadów niebezpiecznych, natomiast spuszczonej olej należy zagospodarować zgodnie z przepisami dotyczącymi gospodarowania odpadami szkodliwymi!

10. INSTRUKCJA BHP

! UWAGA

Uruchomienie i obsługa urządzenia mogą odbywać się tylko po zapoznaniu z niniejszą instrukcją. Urządzenie nie stwarza zagrożenia pod warunkiem starannego zamontowania go zgodnie z niniejszą instrukcją!

Urządzenie spełnia wymagania bezpieczeństwa zawarte w Dyrektywie 2006/42/WE i nie wymaga dodatkowych zabezpieczeń w celu bezpiecznego użytkowania!

Uwaga! Wysokie napięcie! Grozi porażeniem!

Zabrania się modyfikacji, wyłączenia lub obchodzenia elementów zabezpieczających przez przypadkowym uruchomieniem urządzenia!

Wszelkie przeglądy i naprawy wykonywać tylko po odłączeniu urządzenia od zasilania elektrycznego. Prace związane z instalacją elektryczną mogą być prowadzone tylko przez pracownika z odpowiednimi kwalifikacjami!

11. TRANSPORT I PRZECHOWYWANIE

Urządzenie jest transportowane na palecie oraz zawinięte w folię. Podczas transportu zabezpieczyć urządzenie przed uszkodzeniem, przesunięciem, wgnieceniami oraz opadami. Urządzenie powinno być przechowywane w suchym przewiewnym pomieszczeniu.

! OSTRZEŻENIE

Ze względu na duże gabaryty i masę urządzenia, przy montażu i transporcie zachowaj szczególną ostrożność i stosuj się do przepisów BHP!

! OSTRZEŻENIE

Do transportu wykorzystuj wyłącznie ucha transportowe na obudowie urządzenia! Nie wolno transportować urządzenia korzystając z wózków widłowych – może to doprowadzić do rozszczelnienia urządzenia!

12. WARUNKI GWARANCJI

Okres gwarancji określony jest w **Karcie Gwarancyjnej** urządzenia. Gwarancja nie obejmuje:

- uszkodzeń mechanicznych i elektrycznych urządzenia zwinionych przez użytkownika,
- uszkodzeń wynikających ze stosowania niezgodnie z przeznaczeniem lub nieprzestrzegania niniejszej instrukcji obsługi,
- uszkodzeń wynikłych wskutek niewłaściwego transportu, przechowywania lub niewłaściwej konserwacji.

! UWAGA

Niezastosowanie się do pkt. 3 „ZASTRZEŻENIE PRODUCENTA” niniejszej instrukcji, a zwłaszcza dokonanie samowolnej przeróbki urządzenia lub stosowanie go niezgodnie z przeznaczeniem powoduje utratę gwarancji!

13. WZÓR DEKLARACJI ZGODNOŚCI**DEKLARACJA ZGODNOŚCI WE****NR** _____

Producent (ew. również jego upoważniony przedstawiciel / importer):

nazwa: **KLIMAWENT S.A.**adres: **Polska, 81-571 GDYNIA, ul. Chwaszczyńska 194**

Osoba upoważniona do przygotowania dokumentacji technicznej:

nazwisko i adres: **Teodor Świrbutowicz, KLIMAWENT S.A.**niniejszym deklaruje, że wyrób: **Stanowiskowy filtr elektrostatyczny**typ / model: **PROTON-4000**

numer seryjny: _____

rok produkcji: _____

Spełnia wymagania następujących dyrektyw europejskich:

Dyrektywa 2006/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 maja 2006 r. w sprawie maszyn zmieniająca dyrektywę 95/16/WE (przekształcenie) (Dz. Urz. UE L157 z dn. 09.06.2006 r., str. 24)

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 21 października 2008 r. w sprawie wymagań dla maszyn (Dz. U. Nr 199 z 2008 r. poz. 1228)

Dyrektywa 2014/35/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do udostępniania na rynku sprzętu elektrycznego przewidzianego do stosowania w określonych granicach napięcia (Dz. Urz. UE L 96 z dnia 29 marca 2014 r.)**Dyrektywa 2009/125/WE (ErP)** Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 października 2009 r. ustanawiająca ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów związanych z energią (Dz. U. L 285 z dn. 31.10.2009 r.)**Rozporządzenie Komisji (UE) nr 327/2011** z dnia 30 marca 2011 r. w sprawie wykonania dyrektywy parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla wentylatorów napędzanych silnikiem elektrycznym o poborze mocy od 125 W do 500 kW (Dz. U. L nr 90 z dn. 06.04.2011 r.)

Spełnia wymagania następujących norm zharmonizowanych:

PN-EN ISO-12100:2012 Bezpieczeństwo maszyn – Ogólne zasady projektowania - Ocena ryzyka i zmniejszanie ryzyka**PN-EN 60204-1:2018-12** Bezpieczeństwo maszyn – Wyposażenie elektryczne maszyn – Część 1: Wymagania ogólne**PN-EN ISO-13857:2020-03** Bezpieczeństwo maszyn – Odległości bezpieczeństwa uniemożliwiające sięganie kończynami górnymi i dolnymi do stref niebezpiecznych**PN-EN 60529:2003/A2:2014-07** Stopnie ochrony zapewnianej przez obudowy (Kod IP)_____
*miejsce, data*_____
*podpis osoby
upoważnionej*_____
*imię, nazwisko, funkcja
sygnatariusza*